

**Nařízení Brusel II bis
Nařízení 4/2009**

**Justičná akadémie SR
Pavla Belloňová
19.3.2015**

**Manželské věci
Rodičovská zodpovědnost**

1. Jurisdikce

Použitelné nástroje rozvod, rozluka, prohlášení manželství za neplatné

- **Nařízení Brusel II bis**
 - Nahrazuje dvoustranné smlouvy mezi členskými státy - čl. 59/1 nařízení
- **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci**
 - Použijí se ve vztahu ke třetímu státu (čl. 351 SFEU)

Použitelné nástroje rodičovská zodpovědnost

- **Nařízení Brusel II bis**
- **Haagský dohovor** o pravomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatření na ochranu dítěte (Haag, 16. 10. 1996, ozn. č. 344/2002 Z.z.) („HD“)
- **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci**
- **Haagský dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí** (Haag, 25.10.1980, ozn. Č. 119/2001 Z.z.) (čl. 16 - zákaz věcného rozhodování o právu péče o dítě v případě únosu)

Který nástroj použít? Rodičovská zodpovědnost

1. Dítě má obvyklý pobyt na území členského státu (s výjimkou Dánska)
 - ve vztahu ke třetímu státu → **existující dvoustranná smlouva (čl. 351 SFEU)**
 - **Brusel II bis** (použije se přednostně před HD 1996 - **čl. 61 nařízení**, i před dvoustrannými smlouvami mezi členskými státy - **čl. 59/1 nařízení**, ve vztahu mezi členskými státy má přednost před HD 1980)
2. Dítě má obvyklý pobyt na území třetího státu či Dánska
 - **Existující dvoustranná smlouva (čl. 351 SFEU)**
 - **HD 1996**, jestliže je třetí stát smluvní stranou (**ALE** je-li prohlášení dle **čl. 52/1**, HD 1996 se použije přednostně před dvoustrannou smlouvou)
 - **Brusel II bis** odkazující na národní právo (**čl. 14 - zbytková příslušnost**)

Další důležité nástroje

Úmluva OSN o právech dětí

- Hlavní kritérium: nejlepší zájem dítěte (čl. 3/1)

Nařízení Brusel II bis

	Časová působnost	Věcná působnost
Úmluva z r. 1998 Borras Report (Úřední věstník EU C 221 z 16.7.1998, s. 27)	Nevstoupila v platnost	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti, jsou-li spojena s řízením o rozvodu
Nařízení Brusel II (1347/2000)	<ul style="list-style-type: none"> • pro SR vstup v platnost 1.5.2004 • nahrazeno nařízením Brusel II bis 	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti, jsou-li spojena s řízením o rozvodu
Nařízení Brusel II bis (2201/2003)	Použitelné od 1.3.2005 (čl. 72, přechodná ustanovení čl. 64)	Příslušnost, uznávání a výkon <ul style="list-style-type: none"> • manželské věci • rodičovská práva a povinnosti

Působnost věcná

Vztahuje se na (čl. 1 odst. 1 a 2):	Nevztahuje se na (čl. 1 odst. 3):
<ul style="list-style-type: none"> • rozvod • rozluka • prohlášení manželství za neplatné • deklaratorní rozsudek o určení, zda tu manželství je či není (?) 	<ul style="list-style-type: none"> • manželský majetkový režim • vyživovací povinnost mezi manželi • způsobilost uzavřít manželství • platnost manželství
<p>Přiznání, výkon, převedení a úplné či částečné odnětí rodičovské zodpovědnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • právo péče o dítě, právo na styk s dítětem • poručnictví, opatrovnictví a podobné instituty • určení osoby, orgánu nebo jiného subjektu odpovědných za dítě či jeho jmění nebo pověřených zastupováním dítěte či napomáháním dítěti a stanovení jejich úkolů • umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče – <i>i opatření, která mají z pohledu právu členského státu veřejnoprávní povahu; musí být na ochranu dítěte, ne trest (C-436/06, C-92/12 Health Service Executive)</i> • opatření k ochraně dítěte spojených se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte 	<ul style="list-style-type: none"> • určení nebo popření rodičovství • rozhodnutí o osvojení, předadopční opatření nebo na neplatnost či zrušení osvojení (Haagský dohovor o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení) • přijetí a jméno dítěte • dosažení zletilosti • vyživovací povinnosti (nařízení 4/2009) • svěřenecká správa nebo dědictví (nařízení 650/2012) (C-404/14) • opatření přijatá v důsledku trestných činů spáchaných dětmi

Definice 1.

Manželství - autonomní výklad?

Rodičovská práva a povinnosti - *autonomní, široký výklad (C-435/06, C-523/07)*

Rodičovská práva a povinnosti jsou definována v čl. 2/7 jako *veškerá práva a povinnosti FO nebo PO týkající se dítěte nebo jmění (bod 9 recitálu) dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou... zejména právo péče o dítě (čl. 2/9) a právo na styk s dítětem (čl. 2/10)*

Právo péče o dítě (čl. 2/9) - práva a povinnosti týkající se péče osoby o dítě, a zejména právo určit místo bydliště dítěte (ALE nařízení nestanoví, kdo je osoba, která má mít právo péče, to se určí v souladu s vnitrost. právem - *McB. C-400/10, bod 43*)

Právo na styk s dítětem (čl. 2/10) - zahrnuje zejména právo vzít dítě na omezenou dobu na místo odlišné od místa jeho obvyklého bydliště

Nositel rodičovské zodpovědnosti (čl. 2/8) - osoba, která má rodičovskou zodpovědnost k dítěti

Soud - všechny orgány členských států (i správní) příslušné k rozhodování ve věcech spadajících do oblasti působnosti tohoto nařízení

Neoprávněné odebrání nebo zadržení (čl. 2/11) - je-li porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, zákona či právně závazné dohody [...] za předpokladu, že v době odebrání / zadržení je skutečně vykonáváno [...]

Definice 2.

Obvyklý pobyt

A C-523/07, Mercredi C-497/10

- **autonomní výklad**
- **faktický koncept**
- **není definice v nařízení, musí být vykládán na základě všech konkrétních skutkových okolností v každém jednotlivém případě**
- **Obvyklý pobyt se může změnit**

= místo, které vykazuje určitý stupeň integrace do sociálního a rodinného prostředí

Definice 3.

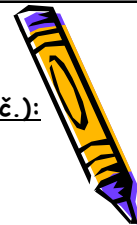
Obvyklý pobyt - kritéria, která je třeba vzít v úvahu:

- **Fyzická přítomnost v členském státě**
 - neměla by mít pouze dočasnou či příležitostnou povahu (musí mít určité trvání, ale minimální délka není stanovena), důležitá je i pravidelnost pobytu
 - pokud k přemístění dítěte na území daného členského státu došlo na základě předběžně vykonatelného rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, proti kterému je možné odvolání a na základě odvolání bylo toto rozhodnutí zrušeno, musí soud státu, do něhož bylo dítě přemístěno, poměřovat pouze čas, který uplynul do zrušovacího rozhodnutí v členském státě původu ([C C-376/14, bod 56](#))
- **podmínky a důvody pobytu**
 - **přestěhování rodiny** do předmětného státu, včetně mj. **záměru** nositele rodičovské zodpovědnosti **usadit se** s dítětem v jiném členském státě vyjádřený pomocí určitých hmatatelných opatření (např. koupě či nájem bytu)

Definice 4.

Obvyklý pobyt - kritéria, která je třeba vzít v úvahu (pokrač.):

- **národnost**
- **místo a podmínky výkonu práce / místo a podmínky školní (předškolní) docházky**
- **jazykové znalosti**
- **rodinné a sociální vazby v daném státě**
- **věk dítěte** - u dětí nízkého věku je prostředím dítěte především rodinné prostředí tvořené osobou či osobami, s nimiž dítě žije, které jej skutečně opatrují a pečují o něj, proto je třeba vyhodnotit i míru integrace a vazby v daném prostředí u těchto osob

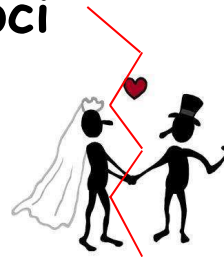
Pravidla pravomoci

- Systém pravidel pravomoci v přeshraničních případech (stanovený v nejlepším zájmu dítěte)
- Určuje pouze členský stát, jehož orgány jsou pravomocné k řízení
- Na určení místní příslušnosti se uplatní národní pravidla
- Kontrola pravomoci *ex officio* - čl. 17
- Nedostatek pravomoci → § 104/1 o.s.p.

Systém pravidel pravomoci

Věci manželské: čl. 3 - 7

- Povaha příslušnosti je:
 - vylučná a objektivní - nepřislusnost prohlásit bez návrhu, soud vychází z objektivních okolností, účast žalovaného nemá vliv (čl. 6, čl. 17)

Kritéria pro určení pravomoci

1. **Obvyklý pobyt** - čl. 3 odst. 1 písm. a)
2. **Národnost / domicil (v UK a IE)** - čl. 3 odst. 1 písm. b)
3. **Jiná kritéria** - čl. 4 (*protinávrh*), čl. 5 (*změna rozluky na rozvod*)

Obecná příslušnost - čl. 3

- není hierarchie ([Hadadi C-168/08](#)) - možný *forum shopping*

Čl. 3 a)	Čl. 3 b)
<ol style="list-style-type: none">1. obvyklý pobyt manželů2. poslední společný obvyklý pobyt, pokud zde ještě jeden z manželů bydlí3. obvyklý pobyt žalovaného4. je-li společný návrh, obvyklý pobyt alespoň jednoho z manželů5. obvyklý pobyt žalobce, pokud zde bydlel min. 1 rok bezprostředně před podáním návrhu6. obvyklý pobyt žalobce, pokud zde bydlel min. 6 měsíců bezprostředně před podáním návrhu a je st. příslušník daného ČS nebo tam má domicil (IE, UK)	<ol style="list-style-type: none">7. jehož jsou st. příslušníky oba manželé / v němž mají oba manželé domicil (IE, UK) (<i>více st. příslušností</i> → všechny ČS, Hadadi C-168/08)

Zásada čl. 6

Manžel, který má obvyklý pobyt v členském státu nebo je st. občanem členského státu nebo v případě UK a IE má v těchto státech domicil, může být v jiném členském státě žalován pouze podle pravidel Bruselu II bis

Je-li žalován:			Jsou-li oba manželé:
Občan členského státu, jiného než UK a IE	Manžel s domicilem v UK nebo IE	Občan nečlenského státu s obvyklým pobytem v členském státu	Občané nečlenského státu s obvyklým pobytem v nečlenském státu
Použije se nařízení Brusel II bis			Nepoužije se Brusel II bis, ale lex fori (§ 38 ZMPS)

Zbytková pravomoc - čl. 7

Je-li žalován:				Jsou-li oba manželé:
Občan členského státu, jiného než UK a IE	Manžel s domicilem v UK nebo IE	Občan nečlenského státu s obvyklým pobytem v členském státu	Občan nečlenského státu s obvyklým pobytem v nečlenském státě	Občané nečlenského státu s obvyklým pobytem v nečlenském státu
Použije se nařízení Brusel II bis ALE Není-li soud žádného členského státu pravomocný -> Lex fori (Lopez C-68/07)			Lex fori není-li pravomocný soud jiného členského státu (Lopez C-68/07)	Nepoužije se Brusel II bis, ale lex fori (§ 38 ZMPS)

Příklad 1

Slovenská st. občanka **Jana**, studentka Lékařské fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, odjela na závěrečný rok studia v Talinnu, kde se zamilovala do estonského občana **Magnuse**. Po uplynutí daného roku odjela ještě na 3 měsíce zpět do Bratislavy, dokončila státnice a vrátila se do Talinnu, kde si našla práci v místní nemocnici. Za 2 měsíce se Jana s Magnusem vzali a nastěhovali se do malého domku na předměstí, který patřil Magnusovi. Jana pravidelně každý měsíc jezdila navštěvovat rodinu a přátele na Slovensko. Po 1 roce ovšem Jana usoudila, že se jí vlastně v Estonsku nelíbí, má tam málo přátel, jazyk je obtížný, rodina daleko a navíc jí kamarádka řekla, že v bratislavské nemocnici zrovna nabírají na oddělení plastické chirurgie, které se Janě vždy líbilo, a tak navrhla Magnusovi, aby prodali dům a odjeli na Slovensko. Magnusovi se moc nechtělo, ale měl Janu rád, a tak se rozhodl, že to zkusí. Nechtěl ovšem prodat svůj dům, a protože jeho kamarád zrovna hledal bydlení, pronajal mu ho. Na Slovensku se ale Magnusovi nepodařilo najít práci a Jana trávila víc čas se svými kamarádý než s Magnusem a ten se cítil osamělý a nešťastný, protože s Janinými kamarády si nerozuměl, a tak se rozhodl po 1 měsíci vrátit do Estonska. Jana zůstala na Slovensku.

Příklad 1

1) Kde má obvyklý pobyt Jana a kde Magnus?

Jana - Slovensko

Magnus - Estonsko

2) Pokud by se rozhodli podat společný návrh na rozvod, mohli by tak učinit v Estonsku? (např. že by se jim líbilo, že podle estonského práva existuje mj. jednoduchý rozvod manželství na matrice)

Ano - čl. 3 odst. 1 písm. a) 4. odrážka „v případě společného návrhu jsou k řízení příslušné soudy členského státu, na jehož území má obvyklý pobyt alespoň jednoho z manželů“.

3) Mohla by Jana podat návrh na rozvod na Slovensku?

Ano - ale až poté, co by zde bydlela min. 6 měsíců bezprostředně před podáním návrhu

Příklad 2

Slovenská st. občanka **Jana**, studentka Lékařské fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, před posledním ročníkem odjela na léto dělat delegátku jedné slovenské cestovní kanceláři do Hammamet v Tunisku. Během léta se zamilovala do tuniského občana Mohammeda, který ji natolik okouznil, že před návratem na Slovensko si ho vzala na pláži při romantickém západu slunce. Na Slovensko jel už Mohammed s ní. Po dvou měsících se však rozhodli, že pojedou žít do Paříže, kde měl Mohammed již nějaké přátele. Jana si tam našla práci v nemocnici, ovšem Mohammed nikoliv, rozhodl se totiž, že bude žít z dávek francouzského státu. Jana s ním vydržela ve Francii asi 2 roky, ale pak jí to přestalo bavit a vrátila se na Slovensko, kde se jí podařilo najít práci v jedné soukromé klinice. Mohammed zůstal ve Francii. Ihned po návratu se Jana rozhodla podat na Slovensku návrh na rozvod manželství.

Příklad 2

1) Jaký předpis se aplikuje?

Nařízení Brusel II bis

2) Jak slovenský soud naloží s návrhem Jany?

Slovenský soud bez návrhu prohlásí, že nemá pravomoc k řízení, protože žádné z kritérií čl. 3 - 5 nařízení Brusel II bis nedává pravomoc slovenským soudům, ale naopak pravomoc francouzských soudů je podle daných okolností případu založena.

3) Co kdyby Mohammed nezůstal ve Francii, ale vrátil se do Tuniska?

Pak by sice slovenské soudy neměly pravomoc podle kritérií čl. 3 - 5 nařízení Brusel II bis, ale stejně tak by nebyla dána ani pravomoc soudů jiného členského státu, a tak by se podle zbytkové pravomoci v čl. 7 nařízení mohla Jana dovolat ustanovení § 38 odst. 1 ZMPS, které stanoví, že pravomoc slovenských soudů je dána, pokud je alespoň jeden z manželů slovenský občan.

Příklad 3

Okolnosti případu stejné jako v případě 1, ale Jana nešla studovat do Estonska, ale do Srbska a zamilovala se do srbského státního občana.

1) Změnila by se situace?

ANO (v platnosti je dvoustranná mezinárodní smlouva o PP s býv. Jugoslávií)

3) A co kdyby se jednalo o Chorvatsko a Chorvata?

NE (Chorvatsko je od 1.7.2013 ČS EU)

System pravidel pravomoci

Rodičovská práva a povinnosti:

čl. 8 - 15

čl. 8

základní pravidlo - podle obvyklého pobytu dítěte

- princip aproximity fori - je to v nejlepším zájmu dítěte, bod 12. recitálu
- dítě má v době podání žaloby obvyklý pobyt na území tohoto členského státu
 - zásada *perpetuatio fori* (x HD 1996, čl. 5/2)

Odchyly od základního pravidla 1.

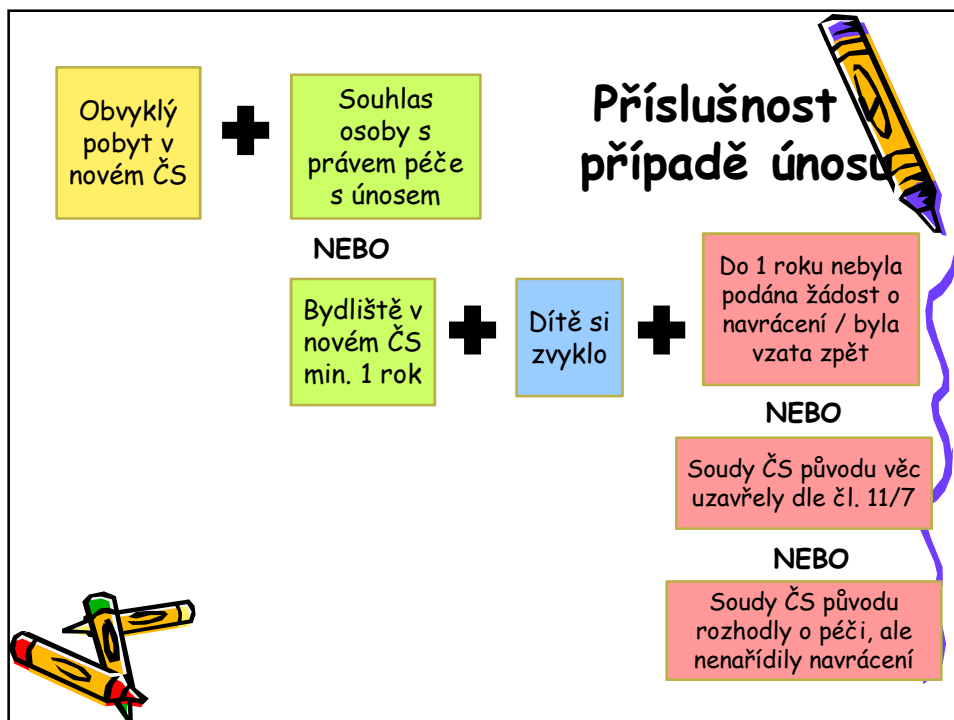
čl. 9

zachování pravomoci **podle předchozího obvyklého pobytu dítěte** pro účely úpravy **rozhodnutí o právu na styk: 3 měsíce** od (zákonného) přestěhování

- Dítě se zákonným způsobem přestěhuje z jednoho členského státu do jiného (neplatí pro případ únosu!)
- Nositel práva na styk s dítětem má obvyklý pobyt v členském státě bývalého obvyklého pobytu dítěte
- Nositel práva na styk s dítětem nepřijme pravomoc členského státu nového obvyklého pobytu dítěte (stačí, že se účastní řízení, aniž by namítal, že soud není pravomocný)

Odchytky od základního pravidla 2.

- zvláštní pravidla příslušnosti pro řízení v případě **únosu dítěte** - neoprávněné odebrání či zadržení: čl. 10
 - nařízení má odradit od únosů dětí a případě únosu zajistit co nejdřívejší navrácení - [Rinau C- 195/08, 52](#))
 - nová příslušnost pouze na základě určitých podmínek - únos zásadně nesmí mít za následek přechod příslušnosti do členského státu únosu, i kdyby tam dítě získalo obvyklý pobyt - [C-221/10 Povse, 44](#))

Odchytky od základního pravidla 2.

- 1980 HD o únosech č. 119/2001 Z.z., mezi členskými státy doplněn pravidly čl. 11 Bruselu II bis
 - limitace odmítnutí navrácení dle čl. 13 HD 1980
 - rozhodnutí o nenavrácení - do 1 měsíce zaslat opis rozhodnutí včetně přepisu výsledků přímo či přes ústřední orgán do členského státu obvyklého pobytu dítěte před únosem
 - po obdržení info. o rozhodnutí o nenavrácení je soud oznámí stranám a vyzve je k doručení podání ve věci péče o dítě do 3 měsíců
 1. Není podání → **věc uzavře**
 2. Je podání → **řízení o péči o dítě**, přímo vykonatelné rozhodnutí (čl. 42), které „přebije“ rozhodnutí o nenavrácení (čl. 11/8) - **poslední slovo k navrácení soud členského státu původu** (C-221/10 Povse) (X HD o únosech)

Odchytky od základního pravidla 3.

Rozhodnutí dle čl. 11/8:

- Pouze pravomocné rozhodnutí přijaté na základě úplného přezkumu všech relevantních okolností (C-221/10 Povse, bod 46) - tj. nikoliv předběžné opatření
- Ale není podmíněno přijetím konečného rozhodnutí o právu péče o dítě (C-221/10 Povse, body 52, 53; Rinau, C-195/08, body 63 a 64)
- Mělo by zohlednit důvody a důkazní prostředky, na jejichž základě bylo rozhodnutí o nenavrácení vydáno (C-221/10 Povse, bod 59)
- Mělo by být vydáno až poté, co bylo vydáno rozhodnutí o nenavrácení, ale není podstatné, zda pak rozhodnutí o nenavrácení bylo pozastaveno, změněno, zrušeno nebo se za jakýchkoliv okolností nestalo pravomocným nebo bylo nahrazeno rozhodnutím o navrácení dítěte, jestliže ke skutečnému navrácení nedošlo → lze vydat osvědčení dle čl. 42 (Rinau C-195/08, bod 89)

Odchylyky od základního pravidla 4.

Čl. 12

„dohoda o pravomoci“

1. Soud členského státu, který vykonává pravomoc dle čl. 3

- Alespoň jeden z manželů má rodičovskou zodpovědnost k dítěti
- Manželé či nositelé rodičovské zodpovědnosti pravomoc výslovně či jinak jednoznačně přijali
- je to v zájmu dítěte
- Probíhá řízení v manželských věcech před zvoleným soudem

2. Soud členského státu, k němuž má dítě silný vztah

- Především z důvodu, že jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti má v tomto členském státě obvyklé bydliště nebo dítě je státním příslušníkem tohoto členského státu (ale také např. z důvodu, že dítě má v daném členském státě majetek)
- Všechny strany pravomoc výslovně či jinak jednoznačně přijali (tímto přijetím není, pokud rodič podal návrh k soudu a pak následně pravomoc tohoto soudu zpochybnil - [C-656/13](#))
- je to v zájmu dítěte
- Na rozdíl od situace ad 1. nemusí probíhat žádné jiné řízení před zvoleným soudem ([C-656/13](#))
- Takto sjednaná pravomoc zanikne s vynesením pravomocného rozhodnutí v řízení ([E. C-436/13](#))

Odchylyky od základního pravidla 5.

Čl. 13

pravomoc založená na přítomnosti dítěte ([A C-523/07](#), [Mercredi C-497/10](#))

- Nelze zjistit obvyklé bydliště dítěte
- Nelze aplikovat čl. 12

Čl. 14

Zbytková pravomoc

- není-li příslušný soud některého ČS podle čl. 8 - 13 → **dle lex fori** (SR: § 39 ZMPS)

Postoupení věci k vhodněji umístěnému soudu 1. - čl. 15

PODMÍNKY (kumulativně):

- výjimečné okolnosti
- soud jiného členského státu je vhodněji umístěný
- zvláštní vztah dítěte k jinému členskému státu - je dán, pokud (taxativní výčet):
 1. se stal obvyklým bydlištěm dítěte poté, co bylo zahájeno řízení u soudu jiného členského státu, nebo
 2. je bývalým obvyklým bydlištěm dítěte, nebo
 3. dítě je jeho státním příslušníkem, nebo
 4. je obvyklým bydlištěm nositele rodičovské zodpovědnosti, nebo
 5. je místem, kde se nachází jmění dítěte, a věc se týká opatření k ochraně dítěte ve vztahu ke správě, zachování a nakládání s tímto jměním
- je to v zájmu dítěte
- Alespoň jedna strana pravomoc přijala

Postoupení věci k vhodněji umístěnému soudu 2.

CO MŮŽE SOUD UDĚLAT?

- a) přerušit řízení a vyzvat strany k podání návrhu nebo
 - soud stanoví lhůtu stranám k podání návrhu u soudu jiného členského státu
- b) požádat soud jiného státu, aby převzal příslušnost
 - možnost využít ústředních orgánů či přímé komunikace mezi soudy (i styčný soudce či Evropská soudní síť)

Postoupení věci k vhodněji umístěnému soudu – čl. 15

Jestliže

- Soud jiného členského státu odmítne pravomoc nebo
- Nepřijme pravomoc do 6 týdnů ode dne, kdy byl vyzván k převzetí pravomoci nebo u něj strany podaly návrh nebo
- Strany nepodaly návrh u soudu jiného členského státu v předepsané lhůtě

→ **soud, který zahájil řízení jako první, v řízení pokračuje**

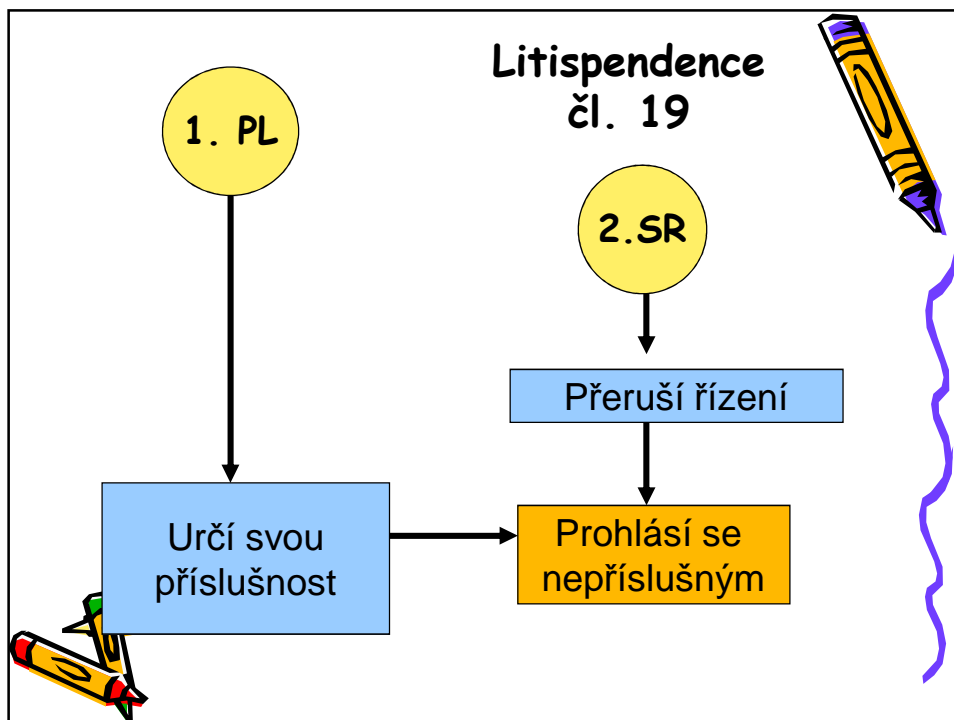
Postoupení věci v případech únosu dítěte?

rozh. NS ČR 30 Cdo 1510/2013:

Zájem dítěte vyžaduje, aby jeho poměry byly v řízení ovládaném vyšetřovací zásadou upraveny soudem, u něhož se předpokládá, že tak učiní s plnou znalostí věci, bezprostředně, hospodárně a v rozumné době. Přenesení příslušnosti ve smyslu ustanovení § 177 odst. 2 o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013) tak bude bránit např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená záměrem omezit či znemožnit styk dítěte s druhým z rodičů.)

Litispence 1.

- Jednotná definice zahájení řízení u soudu (čl. 16) ([věc C-497/10 Mercredi](#))
- Litispence (čl. 19)
 - Totožné řízení = řízení mezi týmiž stranami ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné (odst. 1) / týkající se téhož dítěte a v téže věci (odst. 2)
 - za účelem ověření, zda dva návrhy mají stejný předmět, je třeba přihlídnout k tomu, jaké nároky si žalobci činí v každém z těchto sporů ([Gantner Electronic C-111/01, bod 26](#))
 - Pojem „věc“ zahrnuje skutečnosti a právní normy, které jsou uváděny jako základ návrhu ([Tatry C-406/92, bod 39](#))
 - je tedy třeba zkoumat předmět a příčinu návrhu (např. mezi návrhem na navrácení a návrhem ve věci péče o dítě není překážka litispence ([C C-376/14, bod 40](#)))

Litispence 2.

[Purrucker II C-296/10](#)

- **předběžná opatření přijatá na základě čl. 20 nařízení Brusel II bis nepředstavují překážku litispence podle čl. 19/2**
- není překážka litispence, pokud z předmětu návrhu u soudu, který zahájil řízení jako první, a z jím vylíčených skutkových okolností zjevně vyplývá, že tento návrh neobsahuje žádný prvek umožňující odůvodnit příslušnost soudu k rozhodnutí ve věci samé (bod 77)
- ALE pokud z uplatňovaných nároků nebo skutkových okolností v návrhu u soudu, který zahájil řízení jako první, na první pohled vyplývá, že by mohl být příslušný k rozhodnutí ve věci samé, i když je cílem návrhu vydání předběžného opatření, musí soud, který zahájil řízení později, v souladu s čl. 19/2 řízení přerušit, ale může přijmout opatření dle čl. 20 (bod 78)
- klasifikace řízení u soudu, který řízení zahájil jako první, podle národního práva tedy není důležitá (mohou to být i předběžná opatření)

Litispence 2.

[Purrucker II C-296/10](#) - pokrač.

→ existence soudního rozhodnutí nařizujícího předběžné opatření, z něhož není patrné, zda byl předmětný soud příslušný ve věci samé, není sama o sobě důkazem na podporu uplatnění překážky litispence (bod 79)

→ ALE soud, který zahájil řízení později, *ex officio* ověří, zda rozhodnutí soudu, který zahájil řízení jako první, o nařízení předběžného opatření, pouze nepředcházelo pozdějšímu rozhodnutí, které již nebylo nařízeno ve stavu naléhavosti, a zda nároky, které jsou předmětem předběžného opatření, a nároky uplatněné později ve věci samé netvoří procesní celek (bod 80)

Litispence 2.

[Purrucker II C-296/10](#) - pokrač.

Co může udělat soud, u kterého bylo zahájeno řízení později?

- může se dotázat účastníka řízení, který se dovolává překážky litispence, ohledně existence uváděného sporu a obsahu návrhu
- může uvědomit soud, který zahájil řízení jako první, že u něj bylo zahájeno řízení, a vyzvat jej, aby mu sdělil informace týkající se návrhu, který projednává, a zaujal stanovisko ke své příslušnosti

→ pokud přes veškeré úsilí soud, který zahájil řízení později, nezjistí poznatky o návrhu u soudu, který zahájil řízení dříve, umožňující určit předmět návrhu a směřující zejména k doložení příslušnosti tohoto soudu, po uplynutí přiměřené lhůty pokračuje v řízení (bod 82)

- **Klíčová je spolupráce mezi soudy (přímo či přes ústřední orgán)**

Litispence 2.

- „určení příslušnosti“ v manželských věcech – předběžná otázka [C-489/14](#) („torpédové žaloby“)

Předběžná opatření čl. 20 (1.)

- Předběžná opatření, včetně ochranných opatření mohou být vydána soudem členského státu, který není příslušný ve věci samé

Podmínky pro vydání (musí být splněny kumulativně - [C-523/07 A](#))

1. Naléhavost

[C - 403/09 Jasna Detiček](#): „naléhavost“ se vztahuje zároveň k situaci, v níž se nachází dítě a zároveň k praktické nemožnosti podat návrh týkající se rodičovské zodpovědnosti před soudem příslušným k rozhodování ve věci samé

2. Týká se osob nebo majetku na území státu, který předběžné opatření vydává

[C - 403/09 Jasna Detiček](#): Předběžné opatření ve věci rodičovské zodpovědnosti směřující ke změně v péči o dítě ovlivňuje nejen dítě, ale také rodiče, jemuž je péče o dítě nově svěřena či odebrána (může být v jiném členském státě)

3. Dočasnost

Předběžná opatření čl. 20 (2.)

C - 403/09 Jasna Detiček

- Předběžná opatření nemohou porušovat základní právo, např. právo přímého osobního styku dítětem s rodičem (předběžné opatření vylučující výkon základního práva může být odůvodněno pouze jiným zájmem dítěte, který je natolik intenzivní, že předčí zájem, z něhož vychází předmětné základní právo) (body 58 - 59)
- Čl. 20 nelze vykládat tak, že by mohl být používán jako nástroj k prodlužování skutkové situace vytvoření protiprávním jednáním či k legitimizaci účinků tohoto jednání (bod 57)

A C-523/07

- Přijetí předběžných opatření a jejich závaznost musí vyplývat z vnitrostátních právních předpisů (bod 52)
- Nejlepší zájem dítěte si může vyžádat, aby soud, který přijal předběžné opatření, o něm informoval soud, který je příslušný k řízení ve věci samé

Příklad

Marilyn a José jsou španělskými občany, svatbu měli ve Španělsku v Toledu, manželé jsou již 12 let. Mají jedinou dceru - Máriu, které je 10 let a má stejně jako rodiče španělské občanství. Před dvěma lety se rodina přestěhovala na Slovensko, protože José tam získal lukrativní práci. Mária chodí do anglické školy na Slovensku a na Slovensku má přátele, naučila se už trochu i slovensky. Marilyn s Josém a Máriou pravidelně o prázdninách navštěvují rodinu ve Španělsku.

Po čase bohužel manželství Marilyn a Josého zkrachuje a Marilyn podá návrh na rozvod manželství ve Španělsku, kam se plánuje vrátit. José chce zůstat na Slovensku, kde má dobrou práci. Oba chtějí Máriu do své péče.

Příklad

- 1) Který soud by měl rozhodnout o tom, komu Mária bude svěřena do péče a jak bude upraven styk Márii s druhým rodičem?

Slovenský soud, neboť obvyklý pobyt Márii je na Slovensku - čl. 8 (místní a věcná příslušnost se určí podle slovenského o.s.p.)

- 2) Předpokládejme, že Marilyn získá Máriu do své péče a José má Máriu u sebe každý druhý víkend. Marilyn se následně se souhlasem slovenských soudů přestěhuje s Máriou do Španělska. U kterého soudu lze upravit nově styk Márie s otcem?

Do 3 měsíců od přestěhování u příslušného slovenského soudu (čl. 9), leda by José přijal pravomoc španělských soudů tím, že by se řízení účastnil, aniž by vznesl námitku, že španělské soudy nejsou pravomocné.

Příklad

- 3) Co když Marilyn dříve, než je zahájeno řízení u slovenského soudu, zahájí řízení o úpravě péče ve Španělsku, přičemž se odvolá na čl. 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis? (Mária ovšem zůstává na Slovensku.) Jaký bude postup španělského a slovenského soudu?

Slovenský soud jako později oslovený musí řízení přerušit a vyčkat, než o své pravomoci rozhodne španělský soud (čl. 19 odst. 2). Španělský soud musí posoudit, zda jsou splněny podmínky aplikace čl. 12 odst. 3 (tj. i. zda má Mária silný vztah ke Španělsku - což je splněno, neboť je španělskou občankou, ii. zda oba rodiče jako strany řízení výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijaly pravomoc španělských soudů a iii. zda je to v zájmu Márie). I pokud by José přijal pravomoc španělských soudů, bylo by nepravděpodobné, že by vedení řízení ve Španělsku bylo v zájmu Márie, která je na Slovensku. Španělský soud by tedy měl prohlásit, že nemá pravomoc a řízení by pokračovalo u slovenského soudu (čl. 19 odst. 3).

Příklad

- 4) Co když Marilyn odjede do Španělska s Máriou před tím, než dojde k úpravě péče, bez souhlasu Josého i slovenských soudů, a u španělského soudu požádá o vydání předběžného opatření o svěřeni Márie do své péče a omezení styku s Josém? Bude moci španělský soud takové předběžné opatření vydat? Bude moci slovenský soud rozhodovat o úpravě péče k Márii?

Španělský soud by mohl vydat opatření dle čl. 20, ale bude muset posoudit, zda jsou kumulativně splněny podmínky dočasnosti opatření, naléhavosti a opatření se týká pouze osob či majetku ve Španělsku (viz [A C-523/07](#)). Je otázka, zda by byla splněna podmínka, že se opatření týká pouze osob nebo majetku ve Španělsku, neboť Mária sice byla na území Španělska přemístěna, ale José zůstává na Slovensku a jeho se opatření rovněž dotýká ([C - 403/09 Jasna Detiček](#)). V každém případě pro omezení styku s Josém by soud musel sledovat, že je tu zájem, který by předčil právo přímého osobního styku dítětem s rodičem ([C - 403/09 Jasna Detiček](#)).

Slovenský soud o úpravě péče rozhodovat může a nebyl by povinen přerušit řízení, protože opatření přijatá podle čl. 20 nezakládají překážku litispendence ([Purrucker II C-296/10](#)).

2. Rozhodné právo

Rozhodné právo 1. rozvod

- ~~Nařízení Rady (ES) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III)~~ – BE, BG, DE, ES, FR, (GR), IT, LV, LU, HU, MT, AT, PT, RO, SI
- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci
- ZMPS

Rozhodné právo 2. rodičovská práva a povinnosti

- Právo EU kolizní normy neupravuje
- HD 1996 - čl. 15 a násl.
 - univerzální použitelnost (čl. 20)
 - tj. použijí se, i když odkazují na právo nesmluvního státu
 - výhrada veřejného pořádku (čl. 22)
- Dvoustranné smlouvy o právní pomoci - nejsou dotčeny HD 1996, leda by bylo učiněno prohlášení dle čl. 52/1

Rozhodné právo 3. rodičovská práva a povinnosti Haagský dohovor

- 1. Rozhodné právo pro opatření nařízená soudem (čl. 15)**
 - Lex fori (čl. 15/1)
 - výjimečně, pokud to ochrana osoby nebo majetku dítěte vyžaduje, lze použít nebo přihlídnout k právu jiného státu, k němuž má daná situace podstatný vztah (čl. 15/2)

- 2. Rodičovská zodpovědnost bez zásahu soudu (čl. 16 - 18)**
 - Přiznání nebo zánik RZ ex lege (čl. 16/1) - právo státu obvyklého pobytu dítěte
 - Přiznání nebo zánik RZ podle dohody nebo jednostranného právního úkonu (čl. 16/2), bez zásahu soudu - právo státu obvyklého pobytu dítěte v době, kdy dohoda nebo jednostranný právní úkon nabude účinnosti
 - výkon RZ (čl. 17) - právo státu obvyklého pobytu dítěte

Rozhodné právo 4. rodičovská práva a povinnosti Haagský dohovor

Důsledky změny obvyklého pobytu dítěte

- 1. Rozhodné právo pro opatření nařízená soudem (čl. 15)**
 - Již přijatá opatření zůstávají v platnosti (čl. 14); ale právem smluvního státu nového obvyklého pobytu se řídí podmínky použití opatření přijatých ve státě dřívějšího obvyklého pobytu

 - 2. Rodičovská zodpovědnost bez zásahu soudu (čl. 16 - 18)**
 - RZ existující ex lege podle práva dřívějšího obvyklého pobytu dítěte po změně trvá dále (čl. 16/3); ale je nově vykonávána podle práva státu nového obvyklého pobytu (čl. 17)
 - Přiznání nebo zánik RZ ex lege osobě, která doposud RZ neměla, se řídí právem nového obvyklého pobytu dítěte (čl. 16/4)
- je tu kontinuita s dříve existujícími opatření / RZ ex lege, ale změna podmínek výkonu opatření / RZ ex lege

Použitelné nástroje

- **Narizení 4/2009**
 - Nedává prostor pro aplikaci vnitrostátního práva ve formě zbytkové pravomoci
 - Použije se od 18.6.2011 (dříve se použilo nařízení Brusel I), přechodná ustanovení v čl. 75
 - pro Dánsko se uplatní speciální režim (Úř. věst. L 149 z 12.6.2009)
- **Luganská úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech** (Lugano, 30. 10. 2007, text dostupný v Úř. věst. EU L 147, 10. 6. 2009, s. 1–43)
 - Nařízení se použije přednostně (čl. 64/1 LÚ, čl. 69/2 nařízení)
 - Ale použití LÚ ve vztazích k Norsku, Švýcarsku, Islandu není dotčeno (čl. 69/1 nařízení)
 - LÚ se použije, bude-li mít povinný či oprávněný bydliště v luganském státu či bude sjednána výlučná příslušnost soudu luganského státu (kromě sporů k dítěti mladšímu 18 let)
- **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci**
 - Použijí se přednostně ve vztahu ke třetím státům (čl. 351 SFEU)

Další důležité nástroje

Spolupráce orgánů při vymáhání výživné v cizině:

- **Haagský dohovor o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů** (Haag, 23.11.2007, text dostupný v Úř. věst. EU L 192, 22. 11. 2011, s. 39 - 70) (+ *Rozhodnutí Rady ze dne 9. června 2011 o schválení Haagské úmluvy ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů jménem Evropské unie*)
 - Spolupráce ústředních orgánů při vymáhání výživného
 - Právní pomoc
 - Pravidla pro uznání a výkon
 - Čl. 18 - omezení pravomoci
- **Úmluva o vymáhání výživného v cizině** (New York, 20. 6. 1956)

Nařízení 4/2009 o výživném

Věcná působnost

- Pojem „výživovací povinnost (výživné)“ vykládat autonomně (recitál 11)
 - Boogaard C-220/95: o výživné se jedná tehdy, pokud má být určitou platbou nebo převodem části majetku ze strany jedné osoby zajištěna soběstačnost osoby druhé, přičemž se při stanovení výše plnění přihlíží ke zdrojům, jež mají obě osoby k dispozici
 - Za výživné nelze považovat povinnost jedné strany přispívat na úhradu potřeb druhé strany z důvodu protiprávního jednání (→ náhrada škody)

Vztahuje se na (čl. 1/1):

- výživné na děti
- výživné mezi manželi (bývalými manželi)
- výživné vyplývající z jiných rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo švagrovství

Definice - čl. 2

Soud - zahrnuje i správní orgány členských států mající pravomoci ve věcech vyživovacích povinností, jestliže tyto orgány nabízejí záruky nestrannosti a práva všech stran být vyslechnuty a jestliže jejich rozhodnutí vydaná podle práv členského státu, v němž mají sídlo

- i. mohou být napadena nebo přezkoumána soudním orgánem a
- ii. mají stejnou platnost a účinnost jako rozhodnutí soudního orgánu v téže věci

➤ Seznam těchto orgánů je v příloze X (notifikovány v FI, SE a UK - prováděcí nařízení 1142/2011)

Oprávněný - fyzická osoba, která má nebo uplatňuje nárok na výživné

➤ Za oprávněného je třeba považovat i toho, kdo se domáhá stanovení vyživovací povinnosti poprvé ([Farrell C-295/95](#)), vychází se pouze ze žalobních tvrzení

Povinný - fyzická osoba, která dluží výživné nebo vůči níž byl uplatněn nárok na výživné

Pravidla pravomoci

- úplná unifikace jurisdikčních norem
- Cílem pravidel pravomoci ve věcech vyživovacích povinností je nabídnout oprávněnému z výživného, který je v takovém řízení považován za slabší stranu, zvláštní ochranu ([Farrell, C-295/95, bod 19, a Blijdenstein, C-433/01, body 29 a 30](#))
 - Ochranná pravidla nařízení 4/2009 směřují k zaručení blízkosti mezi oprávněným a příslušným soudem ([spojené věci C-400/13 a C.408/13, bod 28](#))
 - Cílem nařízení je co nejvíce zjednodušit mezinárodní vymáhání pohledávek výživného ([spojené věci C-400/13 a C.408/13, bod 42](#))
- v některých ustanoveních je upravena nejen **mezinárodní pravomoc, ale i místní příslušnost** („soud místa“)
- soud prohlašuje, že nemá pravomoc *ex officio* (čl. 10)

Základní pravidlo

čl. 3

- soud místa obvyklého pobytu žalovaného (*záleží na procesním postavení stran*) nebo
- soud místa obvyklého pobytu oprávněného (*záleží na hmotněprávním postavení*) nebo
- soud, který má podle svého práva pravomoc pro řízení ve věcech osobního stavu (tj. např. rozvod, určení otcovství) nebo rodičovské zodpovědnosti, je-li věc vztahující se k výživnému spojena s tímto řízením a není-li pravomoc odvozena výlučně od st. občanství pouze jedné ze stran

- není hierarchický vztah → **je to na volbě žalobce**
- Snaha chránit oprávněného z výživného jako slabší stranu
- Platí *perpetuatio fori* (změna okolností v průběhu řízení nemá za následek ztrátu pravomoci)

Volba soudu 1.

čl. 4

- omezena pouze na soudy určitých členských států, k nimž má výživné užší vztah:
 1. členský stát, v němž má jedna ze stran místo obvyklého pobytu nebo
 2. členský stát, jehož st. občanem je jedna ze stran nebo
 3. u manželského výživného také členský stát, jehož soudy mají pravomoc rozhodovat ve věcech manželských nebo
 4. u manželského výživného také členský stát, v němž měly strany společný obvyklý pobyt po dobu nejméně 1 roku
- Splnění kritérií se posuzuje k okamžiku uzavření prorogační dohody nebo k okamžiku zahájení řízení
- Musí být písemná (stačí i elektronicky)

Volba soudu 2.

čl. 4

Výživné ve vztahu k dětem mladším 18 let (odst. 3)

- pro vyživovací povinnosti vznikající z jiných vztahů než manželství
- **Prorogační dohoda vyloučena!** → soud by k takové dohodě nepřihlédl a pravomoc by posoudil dle pravidel nařízení
- I praktické hledisko - nesvéprávné dítě by při uzavření dohody muselo být zastoupeno a z důvodů kolize zájmů s povinným, kterým bude nejčastěji rodič, by bylo zřejmě nutné přijmout další opatření (např. ustavení kolizního opatrovníka)
- V těchto případech nelze uzavřít ani prorogační dohodu podle Luganské úmluvy

Podrobení se pravomoci

čl. 5

- Založení pravomoci účastí žalovaného na řízení, nenamítá-li, že soud nemá pravomoc nejpozději při prvním svém úkonu ve věci.
- Obdoba čl. 26 nařízení Brusel I bis

Podpůrná pravomoc a forum necessitatis

čl. 6

- není-li dána pravomoc na základě čl. 3 - 5 ani pro slovenské soudy ani pro soudy jiného členského státu a nelze-li dovést ani pravomoc některého lugsanského státu, mají pravomoc soudy společného st. občanství stran

čl. 7

- není-li dána pravomoc na základě čl. 3 - 6 ani pro slovenské soudy ani pro soudy jiného členského státu, je pravomoc ve výjimečných případech založena, pokud ve třetím státě, k němuž má spor úzkou vazbu, není možné řízení nebo je v něm nelze rozumně zahájit nebo vést
 - Vysvětlení nemožnosti řízení v **recitále 16** (občanská válka, žalobce nemůže zahájit řízení - např. má statut uprchlíka)
- Spor musí vykazovat na daný členský stát, jehož pravomoc by takto měla být založena, dostatečnou vazbu
 - Dostatečná vazba - např. st. občanství jedné ze stran

Omezení pravomoci

čl. 8

- Tzv. negativní jurisdikce
- Povinný může žalovat na změnu rozhodnutí o výživném (v důsledku změny poměrů) pouze v tom státě, kde bylo rozhodnutí vydáno

Podmínky (odst. 1):

- O výživném bylo rozhodnuto v členském státě EU či smluvním státě Haagské úmluvy z r. 2007, v němž má oprávněný místo obvyklého pobytu a
- Oprávněný má stále v tomto státě místo obvyklého pobytu
- V některých případech se toto pravidlo neuplatní (**odst. 2**)

2. Rozhodné právo

Použitelné nástroje

- **Nařízení 4/2009**
 - V čl. 15 odkazuje na **Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti** (Haag, 23. 11. 2007, text dostupný v Úř. věst. EU L 331, 16. 12. 2009, s. 17 - 23) + **Rozhodnutí Rady č. 2009/941/ES z 30.11.2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím**
- **Dvoustranné smlouvy o právní pomoci**
 - Použijí se přednostně ve vztahu ke třetím státům (čl. 351 SFEU), leda by dotčené státy prohlásily něco jiného (čl. 19 HP)
- **ZMPS ?** - uplatnilo by se jen pro věci, které by nespádaly do působnosti Haagského protokolu, ale ta je velmi široká

Obecně k Haagskému protokolu

- **Haagský protokol z r. 2007**
 - Předběžná aplikace EU od 18.6.2011 (rozhodnutí Rady 2009/941/ES v čl. 5/2 změnilo časovou působnost Haagského protokolu stanovenou čl. 22 HP)
 - Účinky kolizních norem HP jsou limitovány pouze na posouzení vyživovací povinnosti; přizná-li tedy soud výživné na základě cizího práva určeného dle HP, neznamená to, že by automaticky uznával i vztah, v němž cizí právo vyživovací povinnost stanoví (např. registrované partnerství či stejnopohlavní manželství)
 - Místo kritéria „st. příslušnosti“ mohou státy oznámit používání kritéria „domicilu“
 - Standardní ustanovení
 - univerzální použitelnost (čl. 2 HP) - tj. kolizní normy se použijí, i když odkazují na právo nesmluvního státu (→ tj. nahrazují vnitrostátní kolizní normy smluvních států)
 - výhrada veřejného pořádku (čl. 13 HP)
 - Vyloučení zpětného a dalšího odkazu

Volba práva 1.

- Čl. 8 (obecně s časově neomezeným účinkem)**
- Ize si vybrat pouze z omezeného počtu právních řádů, s nimiž má daná věc určitou souvislost (taxativně v čl. 8/1)
 - Povinná písemná forma nebo zaznamenaná na jakémkoliv nosiči informací tak, aby info. byly dostupné a využitelné (čl. 8/2)
 - Vyloučena pro vyživovací povinnosti k osobám mladším 18 let nebo „zranitelnému“ dospělému (čl. 8/3)
 - Podmínky formální a materiální platnosti neupravené HP se posuzují dle práva zvoleného stranami
 - Omezení účinků volby práva:
 1. **Přípustnost vzdát se výživného** - posoudit vždy dle práva státu obvyklého pobytu oprávněného (čl. 8/4)
 2. **Vyloučení použití zvoleného práva jako celku, pokud by účinky tohoto práva byly pro některou ze stran zjevně nespravedlivé nebo nepřiměřené**, pokud strany před volbou nebyly dostatečně informovány o jejich následcích a nebyly si jich vědomy (čl. 8/5) - právo posoudit dle pravidel Haagského protokolu

Volba práva 2.

Čl. 7 (pouze pro posouzení vyživovací povinnosti v konkrétním řízení)

- Lze pouze volba *lex fori*
- Účinky volby jsou omezené na dané řízení
- Volba musí být učiněna před začátkem řízení
- Lze i ve vztahu k osobám mladším 18 let

Základní pravidlo

Čl. 3

- stát obvyklého pobytu oprávněného
- změna obvyklého pobytu → nové rozhodné právo

Odchytky od základního pravidla 1.

Čl. 4 - rozšíření základního pravidla v čl. 3 kaskádou dalších hraničních určovatелů

➤ uplatní se pro tyto vyživovací povinnosti:

1. Rodičů k dětem
2. Osob jiných než rodičů k osobám mladším 21 let (s výjimkou manželského výživného)
3. Děti k rodičům

1. Hraniční určovatелé v případě, že oprávněný podá žalobu v jiném státě, než má obvyklý pobyt povinný:

- Právo obvyklého pobytu oprávněného, nemůže-li však podle něj získat výživné
- Lex fori, nemůže-li však oprávněný získat výživné
- Právo společné st. příslušnosti oprávněného a povinného

2. Hraniční určovatелé v případě, že oprávněný podá žalobu ve státě obvyklého pobytu povinného:

- Lex fori, nemůže-li však oprávněný získat výživné
- Právo obvyklého pobytu oprávněného, nemůže-li však podle něj získat výživné
- Právo společné st. příslušnosti oprávněného a povinného

Odchytky od základního pravidla 2.

Čl. 4 (pokrač.)

- **Nemožnost** = úplná absence takové vyživovací povinnosti, ale i taková podmínka či omezení vyživovací povinnosti, která brání vzniku nároku oprávněného v konkrétním případě (např. věková hranice dítěte, jejímž překročením zaniká vyživovací povinnost rodičů)
- Ale jiné právo nelze použít v případě, že výše výživného je podle jednoho práva pouze nižší

Čl. 5 - výživné mezi manželi

- Obecné pravidlo čl. 3 se nepoužije, pokud
 1. jedna ze stran vznese námitky a
 2. Právo jiného státu (zejména jejich posledního společného místa obvyklého pobytu) je k manželství v užším vztahu → použije se toto právo
- V různých státech je totiž výživné mezi manželi pojato různě (velmi omezeně Skandinávie, široce Francie)
- Existence manželství bude posouzena dle kolizních norem lex fori

Obrana dle čl. 6

- nelze pro vyživovací povinnosti rodičů k dětem a mezi manželi
- povinný může popřít nárok oprávněného s odůvodněním, že taková povinnost neexistuje dle:
 - práva státu obvyklého pobytu povinného, ani
 - práva společné st. příslušnosti stran

Příklad

Slovenský občan Peter žije se svou manželkou Sophie (francouzská st. občanka) a synem Niklausem (slovenské i francouzské občanství, narozen 2011) od r. 2010 ve švýcarském Montreux. Vztah se rozpadne a v březnu 2014 se Peter vrátí dorodných Košic, ale už v prosinci 2014 odejde za prací do Berlína. Sophie s Niklausem se v lednu 2015 odstěhují za Sophiini rodiči do Lyonu. Jelikož Peter od svého odchodu neplatí výživné na Niklause, Sophie ho jako zákonná zástupkyně Niklause zažaluje. Nicméně těsně před odchodem ze Švýcarska v únoru 2014 Peter se Sophie uzavřeli u notáře smlouvu o majetkovém vypořádání a součástí této smlouvy byla i dohoda, že pro případné spory týkající se výživného mezi Peterem a Sophie, jakož i ve vztahu k vyživovací povinnosti Petera a Sophii k Niklausovi jsou příslušné švýcarské soudy.

Příklad

Co se stane, pokud Sophie podá žalobu na Petera o výživné pro Niklause u soudu v Lyonu? Bude respektována prorogační dohoda ve prospěch švýcarských soudů?

Francouzský soud k prorogační dohodě nepřihlédne, jelikož se jedná o dohodu ve vztahu k dítěti mladšímu 18 let (čl. 4/4 in fine nařízení 4/2009). Svou jurisdikci posoudí podle pravidel nařízení 4/2009 – pravomoc k řízení pravděpodobně má (čl. 3 písm. b) – Niklaus jakožto oprávněný pravděpodobně má obvyklý pobyt ve Francii. Rozhodné právo se posoudí na základě Haagského protokolu z r. 2007 (odkaz v čl. 15 nařízení 4/2009). Volba práva učiněna nebyla (ani by obecně nešla, jen pro účely konkrétního řízení). Francouzský soud by tedy použil právo obvyklého pobytu Niklause, tj. francouzské (čl. 3 HP).

Příklad

Co kdyby byl Niklaus starší a narodil se již v r. 1995, dále studoval a rozhodl se, že o výživné zažaluje Petera v Berlíně. (Prorogační dohoda uzavřena nebyla).

Německý soud by byl pravomocný na základě čl. 3 písm. a). Rozhodné právo by se opět posoudilo v souladu s Haagským protokolem, nicméně podle čl. 4/3 věta první HP by německý soud použil lex fori. Německé právo ovšem neumožňuje vymáhat výživné k dítěti staršímu 18 let, pak by se tedy použilo francouzské právo podle čl. 4/3 HP, které by již výživné získat Niklausovi umožnilo.

Děkuji za pozornost
pbellonova@msp.justice.cz

